

Ο Ιωσήφ Στάλιν λυσσούσε. Κανένα Γερμανό επιστήμονα ή αξιόλογο τεχνικό δεν βρήκαν οι Σοβιετικοί, όταν κατέλαβαν τους χώρους εκτόξευσης πυραύλων V-2, τον Μάιο του 1945. Κι όταν έφτασαν εκεί όπου βρισκόταν το εργοστάσιο κατασκευής τους, αντίκρισαν γυμνούς τοίχους. Οι εγκαταστάσεις και το προσωπικό ταξίδευαν στις Ηνωμένες Πολιτείες. Οι Σοβιετικοί επιστήμονες καθυσάχασαν τον ηγέτη τους με την διόλου κομμουνιστική άποψη:

«Δεν τους έχουμε ανάγκη».

Άλλωστε, πατέρας της αστροναυτικής ήταν ο Ρώσος Κωνσταντίνος Τσιολκόφσκι που, από το 1903, είχε περιγράψει τα πάντα για τον σχεδιασμό ενός πυραύλου. Οι Σοβιετικοί μπόρεσαν να συναρμολογήσουν έναν V-2 και να τον εκτοξεύσουν, το 1947. Ως εκείνη την ώρα, ο Βέρνερ φον Μπράουν είχε εκτοξεύσει τριάντα στο Νέο Μεξικό, όπου ξαναστήθηκε το γερμανικό εργοστάσιο. Όμως, οι Σοβιετικοί προχώρησαν και στην ανάπτυξη ενός πανίσχυρου διηπειρωτικού πυραύλου, που είχε την ικανότητα να ξεπεράσει τη γήινη έλξη και να μπει σε τροχιά. Τον ίδιο καιρό, οι Αμερικανοί δούλευαν πάνω στο πρόγραμμα «Άτλας», στην κατασκευή δηλαδή ενός δικού τους διηπειρωτικού πυραύλου.

Στις 11 Σεπτεμβρίου του 1956, ανακοινώθηκε ότι η Σοβιετική Ένωση θα εκτόξευε τεχνητό δορυφόρο για επιστημονικούς σκοπούς. Το «θα» οι Αμερικανοί το τοποθετούσαν σε πολύ μακρινό μέλλον. Έτσι, η εντολή που δόθηκε στον φον Μπράουν, ήταν σαφής:

Ο πύραυλος που θα δοκιμαζόταν από τον στρατό, έπρεπε να έχει τον 3ο του όροφο αδειανό. Ο αμερικανικός πύραυλος εκτοξεύτηκε στις 20 Σεπτεμβρίου του 1956 με επιτυχία. Αν ο τρίτος του όροφος είχε καύσιμα, θα ανέπτυσσε ταχύτητα 29.000 χμ. την ώρα και θα είχε μπει σε τροχιά.

Το πρόγραμμα «Άτλας» που είχε ξεκινήσει στα 1954, έφτασε σε σημείο δοκιμής στα 1957. Τον Ιούνιο του 1957, επιχειρήθηκε η πρώτη εκτόξευση ενός κατευθυνόμενου διηπειρωτικού πυραύλου «Άτλας». Απέτυχε. Τον Αύγουστο, ο σοβιετικός αντίστοιχος κάλυψε απόσταση 6.000 χμ. και βρήκε στόχο. Ο πανίσχυρος διηπειρωτικός πύραυλος είχε την ικανότητα να ξεπεράσει τη γήινη έλξη και να μπει σε τροχιά.

Τον ίδιο καιρό, οι Αμερικανοί δούλευαν το διαστημικό πρόγραμμα Βάνγκαρντ, έχοντας δώσει εντολή στον φον Μπράουν να σταματήσει τα πειράματά του στον στρατό, για λογαριασμό του οποίου εργαζόταν. Ο φον Μπράουν τα συνέχισε κρυφά, με την ανοχή των προϊσταμένων του που δεν έβλεπαν με καλό το προβάδισμα που είχε δοθεί στην αεροπορία. Οι Αμερικανοί δούλευαν δυο χρόνια το διαστημικό πρόγραμμα Βάνγκαρντ, όταν, στις 4 Οκτωβρίου του 1957, ο κόσμος μάθαινε πως οι Σοβιετικοί είχαν εκτοξεύσει τον τεχνικό δορυφόρο Σπούτνικ 1. Ένα αστείο «μπιπ μπιπ μπιπ» συνόδευσε την θριαμβευτική ιαχή του ανθρώπου, καθώς κατόρθωσε να ξεπεράσει τη γήινη βαρύτητα και να εξαποστείλει το πρώτο του αντικείμενο σε διαστημική τροχιά. Ο Σπούτνικ - 1 ζύγιζε 83 κιλά κι έκανε τη διαστημική του περιφορά γύρω από τη Γη σε 96 λεπτά. Διαλύθηκε και έπεσε στη Γη, στις 4 Ιανουαρίου, ακριβώς τρεις μήνες μετά την εκτόξευσή του.

Στα ξαφνικά, η κατάκτηση του διαστήματος μεταβλήθηκε σ' ένα δρόμο ταχύτητας και γοήτρου ανάμεσα στις δυο, τότε, υπερδυνάμεις. Η εκτόξευση του Σπούτνικ 2, στις 3 Νοεμβρίου του 1957, που κουβαλούσε και τη σκυλίτσα Λάικα, φάνηκε νέα σοβιετική πρόκληση. Η Λάικα γύρισε νεκρή από το διάστημα, καθώς πέθανε από ασφυξία όταν τέλειωσε το οξυγόνο μέσα στον θάλαμό της, αλλά οι επιστήμονες του προγράμματος Βάνγκαρντ πήραν εντολή να συντομεύουν. Οι εργασίες προχώρησαν βιαστικά και στις 6 Δεκεμβρίου του 1957 όλα ήταν έτοιμα για την εκτόξευση του πρώτου αμερικανικού δορυφόρου.

Η τεράστια δημοσιότητα που δόθηκε, έκανε να φαντάζει σαν εθνική καταστροφή η αποτυχία: Ο Βάνγκαρντ ξαπλώθηκε στη γη διαλυμένος από τις εκρήξεις μέσα σε μια κόλαση φωτιάς. Στην αναταραχή, οι Αμερικανοί θυμήθηκαν τον Βέρνερ φον Μπράουν: Γνώριζαν ότι συνέχιζε πειράματα, παρ' όλο που η κυβέρνηση είχε δώσει εντολή να τα σταματήσει. Τώρα, γινόταν σανίδα σωτηρίας. Του δόθηκε εντολή να θέσει οπωσδήποτε πύραυλο σε τροχιά, τις επόμενες 90 ημέρες. Το κατόρθωσε σε 86.

Την 1η Φεβρουαρίου του 1958, εκτοξεύτηκε με επιτυχία ο Εξπλόρερ 1, ο πρώτος τεχνικός δορυφόρος των Ηνωμένων Πολιτειών. Στις 5 Μαρτίου, ένας δεύτερος Εξπλόρερ εκτοξεύτηκε αλλά χάθηκε από τα ραντάρ κι εξαφανίστηκε. Στις 17 Μαρτίου, εκτοξεύτηκε με επιτυχία και ένας Βάνγκαρντ. Το γόητρο, έστω και μερικά, είχε αποκατασταθεί. Έμενε η επιτυχής αποστολή «έμβιου όντος», που θα επέστρεφε ζωντανό.

Από το 1948, πρώτοι οι Αμερικανοί άρχισαν να πειραματίζονται στους κινδύνους του διαστήματος. Τότε ήταν που έβαλαν ένα πιθηκάκι βάρους τεσσάρων κιλών στον κώνο ενός πυραύλου V-2 και το έστειλαν να κάνει βουτιά στο διάστημα και να ξαναπέσει στη Γη. Οι Σοβιετικοί τους μιμήθηκαν την ίδια χρονιά, χρησιμοποιώντας εκπαιδευμένα σκυλιά. Έκαναν

βαλλιστικές βουτιές στο διάστημα και ξαναγυρνούσαν στη Γη. Ακόμη δεν μπορούσε να γίνει λόγος για τροχιά γύρω από τον πλανήτη. Η πρώτη που μπήκε σε τροχιά, ήταν η Λάικα που επέστρεψε νεκρή. Η πτήση της, όμως, πρόσφερε πολύτιμες πληροφορίες στους επιστήμονες. Έτσι, στις 20 Αυγούστου του 1960, με τον δορυφόρο Σπούτνικ 5, εκτοξεύτηκαν στο διάστημα και οι σκυλίτσες Στρέλκα και Μπέλκα. Μπήκαν σε κανονική τροχιά και ξαναγύρισαν σώες και αβλαβείς. Ήταν τα πρώτα πλάσματα, που βρέθηκαν σε κανονική τροχιά στο διάστημα και ξαναγύρισαν ζωντανά. Λίγο καιρό αργότερα, η Στρέλκα γέννησε έξι κουταβάκια. Οι Σοβιετικοί έστειλαν ένα από αυτά δώρο στον τότε πρόεδρο των ΗΠΑ, Τζον Κένεντι.

Τον Ιανουάριο του 1961, στα πλαίσια του προγράμματος Μέρκιουρι, οι Αμερικανοί έστειλαν τον χιμπατζή Χαμ να κάνει μια βαλλιστική βουτιά 16,5 λεπτών στο διάστημα. Κι αυτός ξαναγύρισε ζωντανός. Ο επόμενος, που θα έκανε κανονική διαστημική τροχιά, ήταν ο κοσμοναύτης Γιούρι Γκαγκάριν, στις 12 Απριλίου του 1961.

1958: ΤΟ ΦΙΛΜ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

Ιανουάριος:

Την πρωτοχρονιά, ξεκίνησε και τυπικά τη λειτουργία της η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) γνωστή ως «Κοινή Αγορά» ή «Ευρώπη των Έξι», ενώ τρεις από αυτές (Βέλγιο, Λουξεμβούργο και Ολλανδία) προχώρησαν σε οικονομική Ένωση με το όνομα «Μπενελούξ» (3 Φεβρουαρίου).

Φεβρουάριος:

Η Αίγυπτος και η Συρία κήρυξαν την 1η του μήνα την ένωση των δύο χωρών τους δημιουργώντας την «Ηνωμένη Αραβική Δημοκρατία» (ΗΑΔ). Ιράκ και Ιορδανία απάντησαν στις 14, με την ανακοίνωση της δικής τους ένωσης. Κανένα από τα δύο σχήματα δεν επρόκειτο να μακροημερεύσει. Η κοινή γνώμη όμως συγκλονίστηκε από το γεγονός ότι επτά μέλη της αγγλικής ποδοσφαιρικής ομάδας Μάντσεστερ Γιουνάιτεντ ήταν μεταξύ των 21 ατόμων που σκοτώθηκαν σε αεροπορικό δυστύχημα πάνω από το Μόναχο, ενώ επέστρεφαν στην Αγγλία ύστερα από αγώνα για το Ευρωπαϊκό Κύπελλο.

Μάρτιος:

Φοβούμενος τη θεωρία του ντόμινο, μετά την ανατροπή του δικτάτορα Μάρκος Περέζ Χιμένεθ στη Βενεζουέλα και καθώς οι επαναστάτες του Φιντέλ Κάστρο προελαύνουν, ο δικτάτορας της Κούβας Μπατίστα αναστέλλει την ισχύ του συντάγματος της χώρας και καταργεί την κυβέρνησή του. Με νόμο της χούντας, παύει να θεωρείται έγκλημα ο φόνος, αν το θύμα ανήκει στους «υποκινητές της εξέγερσης».

Απρίλιος:

Διαδηλώσεις κατά των συνεχιζόμενων πυρηνικών δοκιμών ξεσπούν σε Ευρώπη και Αμερική, ενώ στον ΟΗΕ εκκρεμεί έκκληση 9.000 επιστημόνων που ζητούν από τον οργανισμό να ψηφίσει την απαγόρευσή τους. Οι διαμαρτυρίες ακολούθησαν την αμερικανική άρνηση να ακολουθήσει τη Σοβιετική Ένωση, που ανακοίνωσε μονομερή παύση των ατομικών δοκιμών. Τη σοβιετική ανακοίνωση χαρακτήρισε ως «μια φάρσα» ο πρόεδρος των ΗΠΑ Λικ Αϊζενχάουερ, ενώ ειδικοί τόνιζαν ότι η Αμερική βρίσκεται πολύ πίσω από τη Σοβιετική Ένωση, οπότε διακοπή θα ισοδυναμούσε με αυτοκτονία. Στις 11, το αμερικανικό ναυτικό ανακοίνωσε επιτυχή εκτόξευση πυραύλου Πολάρις από υποβρύχιο που βρισκόταν σε

κατάδυση.

Μάιος:

Με πετροπόλεμο υποδέχτηκαν οι κάτοικοι του Καρακάς, πρωτεύουσας της Βενεζουέλας, τον αντιπρόεδρο των ΗΠΑ, Ρίτσαρντ Νίξον, και τη σύζυγό του, που πραγματοποιούσαν επίσκεψη καλής θέλησης στη Λατινική Αμερική. Το ζευγάρι λιθοβολήθηκε και προπηλακίστηκε άγρια από το πλήθος, ενώ συνθήματα κατά της υποστήριξης των δικτατόρων της περιοχής από τις ΗΠΑ δονούσαν την ατμόσφαιρα. Η περιοδεία διακόπηκε άδοξα, οι Νίξον επέστρεψαν στην Ουάσιγκτον και ο πρόεδρος Αϊζενχάουερ διέταξε ενίσχυση των αμερικανικών δυνάμεων στην Καραϊβική, καθώς εντείνεται και ο επαναστατικός αγώνας στην Αϊτή, εναντίον του δικτάτορα «Πάπα Ντοκ» Ντιβαλιέ.

Ιούνιος:

Στη δίνη της κρίσης για το μέλλον των γαλλικών αποικιών στη Βόρεια Αφρική, προσωρινός πρωθυπουργός της Γαλλίας ανέλαβε την 1^η του μήνα ο ήρωας του Β' Παγκοσμίου πολέμου, στρατηγός Καρολος ντε Γκολ, επικεφαλής κυβέρνησης εθνικής ανάγκης. Και υπό την απειλή παραίτησης, πέτυχε να του δοθεί το ελεύθερο να προχωρήσει σε μεταρρυθμίσεις που επρόκειτο να οδηγήσουν στη δημιουργία της «5ης Δημοκρατίας». Είχε προηγηθεί η έξαρση της επανάστασης στην Αλγερία, με τους επαναστάτες να βοηθούνται από τις κυβερνήσεις Μαρόκου και Τυνησίας, επίσης πρώην αποικιών της Γαλλίας.

Ιούλιος:

Στις 14 του μήνα ξέσπασε στο Ιράκ στρατιωτικό πραξικόπημα με άμεση συνέπεια τη σύλληψη και εκτέλεση του βασιλιά Φεϊζάλ Β' μαζί με όλη την οικογένειά του, και τον πρωθυπουργό του Νουρί Ες Σαΐντ. Η χώρα ανακηρύχθηκε δημοκρατία με ηγέτη τον Αμπντ Αλ Καρίμ. Επαναστάσεις ξέσπασαν και στην Ιορδανία εναντίον του βασιλιά Χουσεΐν που διασώθηκε, όπως και στον Λίβανο εναντίον του προέδρου Καμίλ Χαμούν που ανατράπηκε. Τα βρετανικά στρατεύματα της περιοχής αδυνατούν να ελέγξουν την κατάσταση, ενώ 5.400 Αμερικανοί πεζοναύτες αποβιβάστηκαν στην Βηρυτό, εγκαινιάζοντας το αμερικανικό «έμπρακτο ενδιαφέρον» για τη Μέση Ανατολή. Η ένωση Ιράκ - Ιορδανίας διαλύθηκε.

Αύγουστος:

Στις 3 του μήνα, το αμερικανικό πυρηνοκίνητο υποβρύχιο «Ναυτίλος», υπό την καθοδήγηση του κυβερνήτη Γουίλιαμ Αντερσον, έγινε το πρώτο σκάφος που έφτασε στο Βόρειο Πόλο κινούμενο κάτω απ' τους πάγους. Το «Ναυτίλος» έφτασε στην Ισλανδία, στις 7 του μήνα. Οι Αμερικανοί μελετούν τη δυνατότητα δημιουργίας στον Βόρειο Πόλο υποβρυχίας βάσης εκτόξευσης πυραύλων Πολάρις.

Σεπτέμβριος:

«Είμαι τεντιμπόης και πέταξα γιαούρτι σε γυναίκα», έγραφαν οι κρεμασμένες στους λαιμούς των κουρεμένων γουλι νεαρών πινακίδες, στην πρώτη εφαρμογή της διαπόμπευσης που επέβαλε η κυβέρνηση Καραμανλή ως μέτρο αναμόρφωσης των «ταραξιών». Δύναμη αστυνομικών περιέφερε τους νεαρούς ανά τους κεντρικούς δρόμους της πρωτεύουσας. Η μέθοδος επρόκειτο να κυρωθεί με τον περιβόητο νόμο 4000/59 «περί τεντιμποϊσμού».

Οκτώ βριος:

Πάλι τα έκαναν μούσκεμα οι Αμερικανοί στη μάχη των εντυπώσεων, στην οποία έχει εξελιχθεί ο ανταγωνισμός με τη Σοβιετική Ένωση για την κατάκτηση του διαστήματος. Στις 11 του μήνα, εκτόξευσαν τον πύραυλο Παϊονίρ (Πρωτοπόρος) με προορισμό τη Σελήνη, απ' όπου υποτίθεται ότι θα έστελνε πολύτιμο επιστημονικό υλικό. Ο Παϊονίρ έφτασε στα μισά της διαδρομής, όπου έκανε μια μεγαλοπρεπή στροφή και «κατηφόρισε» κατά τη Γη. Διαλύθηκε κατά την είσοδό του στην ατμόσφαιρα. Οι επόμενες δύο προσπάθειες, στις ημέρες που ακολούθησαν, είχαν χειρότερη αποτυχία.

Νοέμβριος:

Στις 28 του μήνα, η Μαυριτανία έγινε αυτόνομη δημοκρατία μέσα στα πλαίσια της Γαλλικής Ένωσης. Μαζί της ανεξαρτητοποιήθηκαν και οι πρώην γαλλικές αποικίες Γαλλικό Κονγκό, Τσαντ, Μαλί, Γκαμπόν και Σενεγάλη. Ακολούθησαν Κεντρική Αφρική, Νιγηρία, Δαχομή, Ακτή Ελεφαντοστού και Άνω Βόλτα. Την ίδια μέρα, 28 Νοεμβρίου, δύο χρόνια αργότερα, η Μαυριτανία επρόκειτο να ανεξαρτητοποιηθεί πλήρως.

Δεκέμβριος:

Στις 21 του μήνα, ο Κάρολος ντε Γκολ εκλέχτηκε πρώτος πρόεδρος της 5ης Δημοκρατίας της Γαλλίας, με 78,5 % των ψήφων του εκλογικού σώματος. Δημοψήφισμα στις 28 Σεπτεμβρίου είχε εγκρίνει με 79,25% το νέο σύνταγμα που προβλέπει αυξημένες εξουσίες για τον εκάστοτε πρόεδρο.

(Έθνος της Κυριακής, 26.9.1999) (τελευταία επεξεργασία, 27.6.2009)